

Маріанна СТЕГНЕЙ

доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та фінансів
Мукачівський державний університет
ORCID ID: 0000-0002-4688-6447

Тетяна ЧЕРНИЧКО

доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та фінансів
Мукачівський державний університет
ORCID ID: 0000-0002-0498-9130

Оршою НОДЬ

викладач, Фаховий коледж Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II
ORCID ID: 0000-0002-1048-776X

**ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ ТА КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ
РЕГІОНІВ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ СТАЛОСТІ**

Стегней М., Черничко Т., Нодь О. Оцінка потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіонів України на засадах сталості. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 1. С. 230 – 237.

Анотація

Вступ. Сучасні умови економічного розвитку характеризуються швидкою динамікою та непередбачуваністю змін на глобальному, національному та регіональному рівнях. Розвиток галузі туризму й курортно-рекреаційної сфери України та її регіонів потребує досліджень наявного потенціалу та впровадження засад сталого збалансованого розвитку у відповідності до Порядку денного на XXI століття у сфері подорожей та індустрії туризму, розробленого Всесвітньою туристичною організацією.

Метою статті є дослідження й систематизація характеристик потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіонів України на засадах сталості.

Результати. У статті досліджено категорію «потенціал», уточнено поняття потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери окремої території, удосконалено теоретичне обґрунтування збалансованого регіонального розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери та методичні підходи до оцінки його потенціалу за рахунок врахування імперативів збалансованості, класифікації чинників та ресурсної бази. Систематизовано характеристики сучасного стану галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери України, окреслено їх стратегічні орієнтири. Проаналізовано природньо-географічні характеристики ресурсної бази збалансованого розвитку досліджуваної сфери регіонів України, виокремлено та охарактеризовано Закарпатську область з точки зору наявного лісолікувального потенціалу. Побудовано рейтинг областей України за рівнем потенціалу туристично-рекреаційної експлуатації лісів.

Висновки. Доведено, що за рівнем потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери Україна має всі можливості стати провідною державою світу. Закарпатська область за рахунок наявної природно-географічної ресурсної бази є туристичною принадою для українських та закордонних туристів. Підсилення євроінтеграційних процесів та міжнародних зв'язків сприятиме просуванню національного туристично-рекреаційного продукту та інтеграції в світовий інформаційно-туристичний простір.

Збалансовані засади регіонального розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери рекомендовано сфокусувати на взаємодіях людини з природою та людей між собою, які ставлять за мету задовольнити потреби відновлення фізичних і психічних сил представників теперішнього та майбутнього поколінь за рахунок продукування та споживання туристично-рекреаційних послуг. Процеси регіонального розвитку повинні базуватися на бережливому використанні та відновленні ресурсів навколишнього середовища, підтримці соціально-культурних історично вибудованих цінностей окремих територій та їх мешканців.

Ключові слова: туризм, рекреація, потенціал, регіон, сталий збалансований розвиток.

Marianna STEHNEI

Doctor of Economic Sciences, Mukachevo State University

Tetiana CHERNYCHKO

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department
of Economics and Finance

Orshoia NOD

Teacher of Ferenc Rakotsi II Vocational College of the Transcarpathian Hungarian Institute

**POTENTIAL ASSESSMENT OF THE TOURISM INDUSTRY AND RESORT AND RECREATION
SPHERE OF THE REGIONS OF UKRAINE ON THE BASIS OF SUSTAINABILITY**

Stehne M., Chernychko T., Nod O. Potential assessment of the tourism industry and resort and recreation sphere of the regions of Ukraine on the basis of sustainability. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2022. Volume 7. № 1, pp. 230 – 237.

Abstract

Introduction. Modern economic development conditions are characterized by rapid dynamics and unpredictability of global, national, and regional changes. Therefore, the development of the tourism industry and the resort and recreation sphere of Ukraine and its regions requires research into the existing potential and implementation of the principles of sustainable, balanced development by the Agenda for the 21st century in the field of travel and tourism industry developed by the World Tourism Organization.

The purpose of the article is to study and systematize the characteristics of the potential of the tourism industry and the resort and recreation sphere of the regions of Ukraine based on sustainability.

The results. The article examines the category "potential", clarifies the concept of the potential of the tourism industry and the resort-recreational sphere of a separate territory, improves the theoretical justification of the balanced regional development of the tourism industry and the resort-recreational sphere and methodical approaches to assessing its potential by taking into account the imperatives of balance, classification of factors and resource base. The characteristics of the current state of the tourism industry and the resort and recreation sphere of Ukraine are systematized, and their strategic orientations are outlined. The natural and geographical characteristics of the resource base for the balanced development of the studied area of the regions of Ukraine were analyzed, and the Zakarpattia region was singled out and characterized from the viewpoint of the existing forestry potential. Rating of Ukraine's regions based on the potential of tourism and recreational exploitation of forests has been constructed.

Conclusions. It has been proven that Ukraine has all the potential to become a leading state in the world in terms of the potential of the tourism and resort recreation sector. Zakarpattia Oblast is a tourist attraction for Ukrainian and foreign tourists due to its existing natural and geographical resource base. The strengthening of European integration processes and international relations will contribute to the promotion of the national tourism and recreation product and integration into the world information and tourism space. It is recommended to focus on the balanced principles of regional development of the tourism and resort-recreational sphere on the interactions of man with nature and people among themselves, which aim to meet the needs of restoring the physical and mental strength of representatives of the present and future generations through the production and consumption of tourist-recreational services. Regional development processes should be based on the careful use and restoration of environmental resources and support of socio-cultural historically built values of individual territories and their inhabitants.

Keywords: tourism, recreation, potential, region, sustainable, balanced development.

JEL classification: O13, O32, Q28

Вступ

Сучасні умови економічного розвитку характеризуються швидкою динамікою та непередбачуваністю змін на глобальному, національному та регіональному рівнях. Розвиток галузі туризму й курортно-рекреаційної сфери України та її регіонів потребує досліджень наявного потенціалу та впровадження засад сталого збалансованого розвитку у відповідності до Порядку денного на XXI століття у сфері подорожей та індустрії туризму розробленого Всесвітньою туристичною організацією.

Дослідження розвитку сфери туризму та рекреації розглядалися у працях Герасименко В.Г., Городньої Т.А., Дядечко Л.П., Кузик С.П., Хаустової К.М. та багатьох

інших українських і зарубіжних науковців. Статистичний аналіз характеристик потенціалу галузі туризму й курортно-рекреаційної сфери країн світу здійснюється експертами та фахівцями різних агенцій з розвитку туризму. Більшість праць спрямовані на аналіз характеристик розвитку туризму та рекреації в окремих країнах, а їх систематизація з позицій ефективності використання потенціалу окремих територій для визначення стратегічних орієнтирів регіонального сталого розвитку представлена не достатньо, що зумовило актуальність обраної теми дослідження.

Формулювання цілей статті

Метою написання статті є дослідження й систематизація характеристик потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіонів України на засадах сталості.

Виклад основного матеріалу

Визначаючи категорію «потенціал», її ототожнюють зі всілякими можливостями та наявними ресурсами, а економічний потенціал характеризують як «сукупність наявних та придатних до мобілізації основних джерел, засобів конкретної країни, елементів потенціалу цілісної економічної системи, що використовуються і можуть бути використані для економічного зростання й соціально-економічного прогресу» [1].

Таким чином, *потенціал галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери* окремої території можливо характеризувати як сукупність наявних можливостей та ресурсів (природних, людських, інформаційних, інфраструктурних тощо) даної території, що можуть бути спрямовані на розвиток туристично-рекреаційного бізнесу та отримання певної результуючої величини у вигляді соціально-економічного ефекту, доходу, прибутку. Окрім економічної складової результату використання туристично-рекреаційного потенціалу, у контексті збалансованого розвитку, слід зазначати про ще дві важливі складові: соціальну та екологічну, адже збалансований розвиток туристично-рекреаційної сфери повинен базуватися на трьох вимірах сталого розвитку (економічного, соціального та екологічного), відповідати Цілям сталого розвитку, задекларованим документом «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», що був прийнятий на Саміті ООН у 2015 році [2]. Україна долучилася до процесів досягнення Цілей сталого розвитку, які були враховані у державотворчих процесах, а з 2021 року запроваджено постійний моніторинг індикаторів досягнення Цілей сталого розвитку.

Збалансований регіональний розвиток галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери передбачає такі види взаємодії людини з природою та людей між собою на території регіону, які ставлять за мету задовольнити потреби відновлення фізичних і психічних сил представників теперішнього та майбутнього поколінь за рахунок продукування та споживання туристично-рекреаційних послуг, базуються на бережливому використанні та відновленні ресурсів навколишнього середовища, підтримці соціально-культурних історично вибудованих цінностей окремих територій та їх мешканців. Часовою ознакою збалансованого розвитку є довгостроковість, яка зорієнтована на захист можливостей повноцінного гармонійного розвитку для майбутніх поколінь.

Збалансованість функціонування галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіону базується на трьох імперативах: економічний, соціальний, екологічний (рис. 1). Економічний імператив відображає рівень розвитку та економічного потенціалу

сфери туризму і рекреації регіону. Соціальний – відновлення та забезпечення розвитку життєвих сил кожної окремої людини та громади в цілому. Екологічний імператив відображає сучасний стан довкілля, озеленення та відповідність екологічним нормам об'єктів туристично-рекреаційної інфраструктури.

В контексті характеристики потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіонів України та у відповідності до зазначених імперативів збалансованості функціонування можливо окреслити та класифікувати основні чинники або передумови

розвитку даної галузі. На рівні регіону або окремої території слід розглядати наступні чинники:

- 1) наявні ресурси галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери;
- 2) потреби галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери;
- 3) соціально-економічні можливості окремої території.

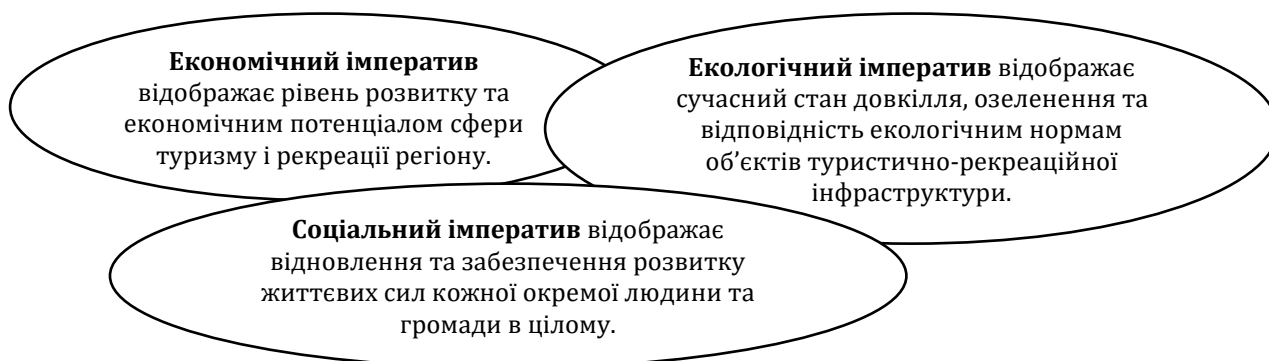

Рис. 1. Імперативи збалансованості функціонування галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіону

Крім того, чинники або передумови регіонального розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери можливо класифікувати за ознакою змінюваності (незмінно-статичні та змінно-динамічні) та територіальної обмеженості (ендогенні, екзогенні) (рис. 2).

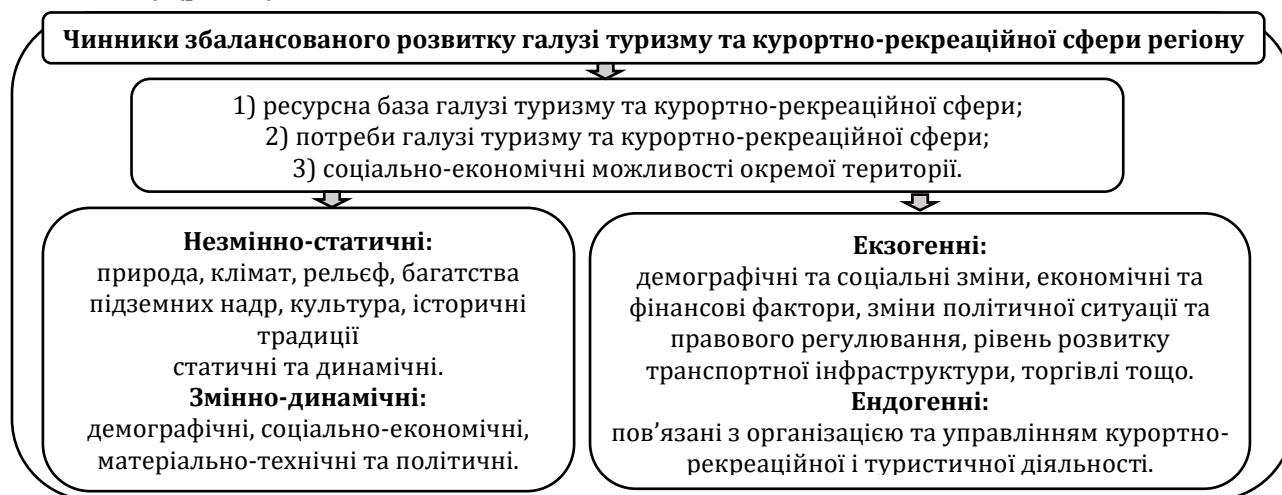

Рис. 2. Чинники збалансованого розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіону

Джерело: узагальнено на підставі [4]

Всесвітня туристична організація (World Tourism Organization, UNWTO) трактує ресурсну базу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери як ресурси, що «...характеризують пропозицію туристичного продукту (природні й енергетичні багатства; інституційні, політичні, юридичні та адміністративні аспекти; різні блага та послуги, транспорт і устаткування, що складають специфіку інфраструктури туризму) та його попит (людський чинник, економічна і фінансова діяльність, соціальні аспекти)» [5].

Наявна ресурсна база, фактичні потреби та соціально-економічні можливості виступають характеристиками потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіону. Саму ресурсну базу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери можливо розділити на природньо-кліматичні, культурно-історичні та соціо-еколого-економічні ресурси (рис. 3).

Україна володіє значними стратегічними перевагами в контексті розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери. До таких переваг можливо віднести

природно-географічні характеристики нашої держави та людський потенціал, що можливо розглядати в якості основи для економічного розвитку.

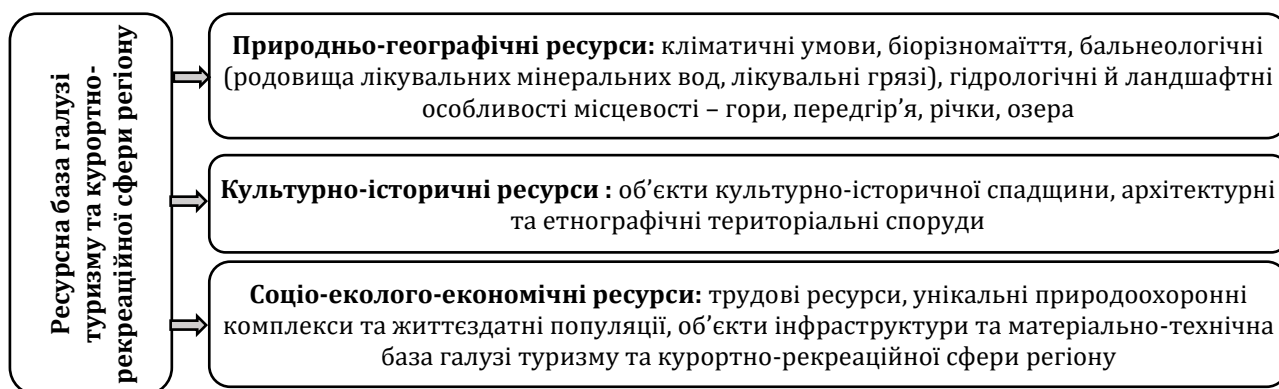

Рис. 3. Класифікація ресурсної бази збалансованого розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери

Джерело: сформовано на основі [6]

Україна належить до групи європейських держав із найбільшими показниками площі території та чисельності мешканців, але нашу країну відносять до групи найбідніших держав Європи. Незважаючи на 56 місце у світовому рейтингу держав за рівнем ВВП, Україна посідає аж 119 сходинку за рівнем ВВП на душу населення. За результатами експертних оцінок, наша держава невміло використовує природно-географічний та людський потенціал [7].

Прогалини в соціально-економічному розвитку України призводять до втрат людського потенціалу за рахунок відтоку за кордон трудової сили, що також негативно відображається на потенціалі розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери, адже окремі фахівці констатують факт кадрового голоду. Значна частина українців, що виїжджають за кордон, є високоосвіченою молоддю, яка не може знайти достойний рівень оплати праці в рідній державі. «В результаті діяльності трудових мігрантів за кордоном країни отримують щонайменше 27 млрд доларів США валової доданої вартості на рік. Демографічна криза в перспективі матиме негативний вплив на економічну сферу через зменшення обсягу внутрішнього ринку та чисельності робочої сили» [7].

В Національній економічній стратегії на період до 2030 року виділено окремий стратегічний напрям «Креативні індустрії та індустрія гостинності», який передбачає використання туристичного потенціалу України та розвиток креативної економіки на засадах збалансованості [7].

Для розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери надзвичайно важливе значення мають природні ресурси та географічні особливості території. Для характеристики природно-географічної складової ресурсної бази збалансованого розвитку потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіонів України можливо використати показники загальної площі території, в тому числі вкритої лісовою рослинністю, обсягів поверхневих стоків, підземних стоків та питомі середні ресурси річкового стоку (табл. 1).

Ліси України займають провідну позицію серед ландшафтних ресурсів і являють собою важливий лісолікувальний ресурс, який має досить нерівномірне розташування. Загальна площа земель, вкритих лісовою рослинністю, в південно-західних регіонах України становить близько 10 млн га, більша частина з яких може використовуватися для забезпечення курортно-рекреаційної сфери та галузі туризму, адже збільшення рівня лісистості України розглядають в якості важливої характеристики туристично-рекреаційної експлуатації лісів [9].

Території, вкриті лісовою рослинністю, є сприятливими для розвитку туристично-рекреаційної діяльності (пішохідний і лижний туризм, кінний спорт,

туристичне мисливство, спортивно-рекреаційне орієнтування, фітолікування, збір ягід, лікарських рослин і грибів тощо).

Таблиця 1. Природньо-географічні характеристики ресурсної бази збалансованого розвитку потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіонів України

Регіони	Площа території		Площа вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок		Поверхне вийстік км ³	Підземний стік км ³	Питомі середні місцеві ресурси річкового стоку, тис м ³	
	тис. км ²	Питома вага, %	тис. га	лісистість (%) від площі суходолу			на 1 км ²	на 1 особу
Україна	603,6	100	9573,9	16,5	39,4	13,0	86,8	1,04
АРК	26081	4,32	278,7	11,7	0,57	0,34	33,7	0,36
Вінницька	26513	4,39	346,5	13,3	2,20	0,25	93,2	1,34
Волинська	20144	3,34	624,6	31,7	1,58	0,60	107,9	2,04
Дніпропетровська	31974	5,30	179,2	5,9	0,71	0,16	27,3	0,23
Донецька	26517	4,39	184,1	7,1	1,01	0,24	38,5	0,20
Житомирська	29832	4,94	1001,6	34,1	2,50	0,67	105,4	2,17
Закарпатська	12777	2,12	656,7	52,2	6,39	1,53	618,7	6,13
Запорізька	27180	4,50	101,0	4,0	0,48	0,15	22,8	0,30
Івано-Франківська	13928	2,31	571,0	41,7	3,33	1,26	330,2	3,14
Київська	28131	4,66	624,1	23,7	1,45	0,59	70,6	0,45
Кіровоградська	24588	4,07	164,5	6,9	0,80	0,15	11,0	0,22
Луганська	26684	4,42	292,4	11,1	1,21	0,25	54,7	0,54
Львівська	26081	3,62	621,2	29,0	3,27	1,65	225,7	1,80
Миколаївська	24598	4,08	98,2	4,2	0,52	0,06	23,2	0,43
Одеська	33310	5,52	203,9	6,5	0,27	0,08	10,5	0,14
Полтавська	28748	4,76	247,4	9,1	1,44	0,50	67,4	1,14
Рівненська	20047	3,32	729,3	37,2	1,56	0,77	115,9	1,96
Сумська	23834	3,95	425,0	18,1	1,79	0,66	102,9	1,88
Тернопільська	13823	2,29	183,2	13,4	1,01	0,80	131,2	1,55
Харківська	3 415	5,20	378,3	12,3	1,28	0,38	52,9	0,55
Херсонська	28461	4,71	116,3	4,8	0,11	0,04	4,9	0,11
Хмельницька	20645	3,42	265,1	13,1	1,58	0,56	103,9	1,44
Черкаська	20900	3,46	315,1	16,1	0,72	0,29	48,3	0,68
Чернівецька	8097	1,34	236,7	29,9	0,93	0,30	151,8	1,31
Чернігівська	31865	5,28	665,7	21,3	2,73	0,78	108,2	2,61
м. Київ	839	0,14	31,3	40,7	-	-	-	-
м.Севастополь	864	0,14	32,8	38,4	-	-	-	-

Джерело: [8]

Регіональний розріз площ територій, вкритих лісовою рослинністю, дає можливість області України із найвищим потенціалом туристично-рекреаційної експлуатації лісів, до таких належить: Житомирська, Рівненська, Чернігівська, Закарпатська та Волинська області (рис. 4).

Особливий інтерес для збалансованого розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери являє собою Закарпатська область, яка територіально розташована в центрі Європи та межує із чотирма європейськими країнами: Польща, Словаччина, Угорщина і Румунія. Окрім значної частки земель, вкритих лісовою рослинністю, Закарпаття на дві треті – це гори. У центральній частині області розташований ланцюг Полонинських гір з плоскими вершинами – полонинами, (це полонини: Рівна, Красна, Боржава, Свидовець та ін.), що додатково підсилює потенціал туристично-рекреаційної експлуатації регіону. На Закарпатті знаходиться найвища гора Українських Карпат – Говерла (2061 м над рівнем моря), яка є туристичною принадою для українських та закордонних туристів [10].

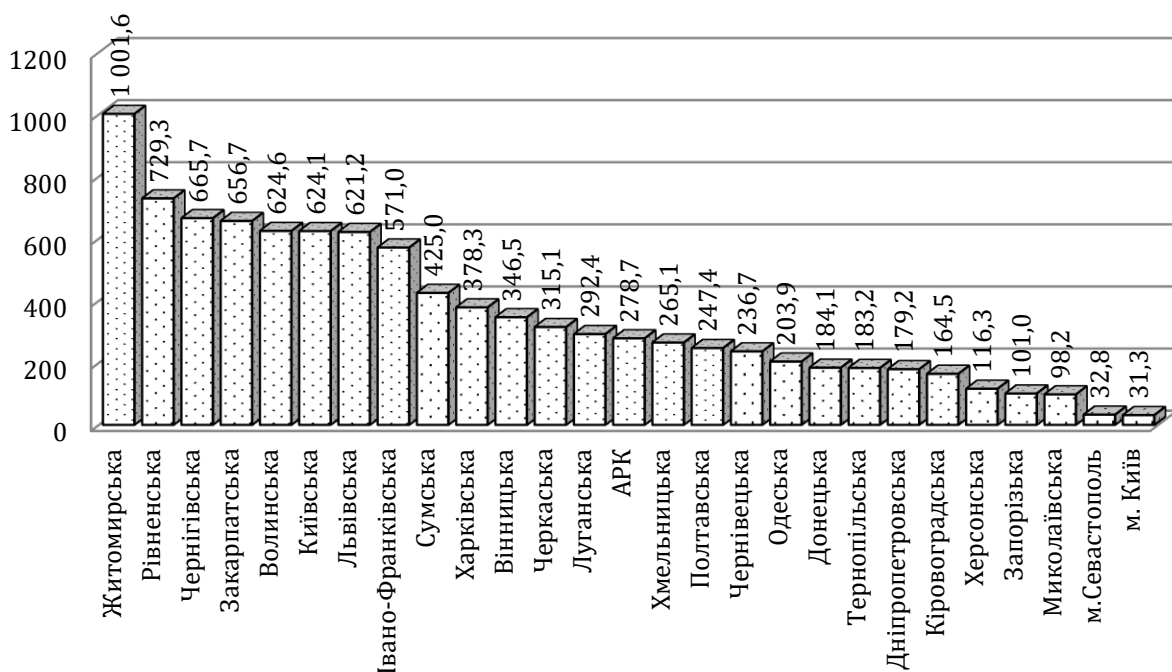

Рис. 4. Рейтинг областей України за рівнем потенціалу туристично-рекреаційної експлуатації лісів

Інтегральну оцінку потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіонів України можливо побудувати на підставі інтегральної оцінки, здійсненої на підставі рейтингів регіонів України за всіма компонентами ресурсної бази збалансованого розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери аналогічно до вище представленої рейтингу за рівнем потенціалу туристично-рекреаційної експлуатації лісів.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Доведено, що за рівнем потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери Україна має всі можливості стати провідною державою світу. Закарпатська область за рахунок наявної природно-географічної ресурсної бази є туристичною принадою для українських та закордонних туристів. Підсилення євроінтеграційних процесів та міжнародних зв'язків сприятиме просуванню національного туристично-рекреаційного продукту та інтеграції в світовий інформаційно-туристичний простір.

Збалансовані засади регіонального розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери рекомендовано сфокусувати на взаємодіях людини з природою та людей між собою, які ставлять за мету задовольнити потреби відновлення фізичних і психічних сил представників теперішнього та майбутнього поколінь за рахунок продукування та споживання туристично-рекреаційних послуг. Процеси регіонального розвитку повинні базуватися на бережливому використанні та відновленні ресурсів навколишнього середовища, підтримці соціально-культурних історично вибудованих цінностей окремих територій та їх мешканців.

Рекомендовано інтегральну оцінку потенціалу галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери регіонів України здійснювати на підставі рейтингів регіонів України за компонентами ресурсної бази (природньо-кліматичні, культурно-історичні та соціо-еколого-економічні) збалансованого розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери, а під *потенціалом галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери* окремої території рекомендовано розуміти сукупність наявних можливостей та ресурсів (природніх, людських, інформаційних, інфраструктурних тощо) даної території, що можуть бути спрямовані на розвиток туристично-рекреаційного бізнесу та отримання певної результуючої величини у вигляді соціально-економічного ефекту, доходу, прибутку.

Список літератури

1. Потенціал. Вікіпедія. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Потенціал>
2. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року: URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/перетворення-нашого-світу-порядок-денний-у-сфері-сталого-розвитку-до-2030-року>
3. Індикатори для України. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>
4. Кузик С.П. Географія туризму : навчальний посібник. Київ : Знання, 2011. 271 с.
5. Словник туристичних термінів. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (UNWTO). URL: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>
6. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименко. Одеса: ONEU, 2016. 262 с.
7. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. Затверджено постановою КМУ від 3 березня 2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>
8. Маринич О.М., Тищенко П.Г. Фізична географія України : Підручник. К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. 479 с.
9. Гальчинський А.С., Геєць В.М. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015). Шляхи європейської інтеграції. К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. 406 с.
10. Екологічний паспорт Закарпатської області. URL: https://ecozakarpatt.gov.ua/wp-content/nd/2021_ecopassport.pdf
11. Бойко Є.О. та ін. Екологічні інвестиції: стан та перспективи впровадження на мікро-, мезо- та макrorівнях. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія: Економічні науки*. 2021. № 2. Т. 3. С.40–49.
12. Irtysheva, I. et al. Mechanisms to Manage the Regional Socio-Economic Development and Efficiency of the Decentralization Processes. *International Conference on Human Interaction and Emerging Technologies*. 2021. pp. 694–701.
13. Іртишева І. О., Рогатина Л. П., Крамаренко І.С., Андрущенко Є. Г., Білан В.В. Трансформація інвестиційної інфраструктури – запорука економічної безпеки: національний та регіональний аспекти. *Агросвіт*. 2020. № 12. С. 27–33.

References

1. Potentsial. [Potential. Wikipedia]. (2021) Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Potential>
2. Peretvorennia nashoho svitu: Poriadok denniy u sferi staloho rozvytku do 2030 roku: [Transforming our world: The agenda for sustainable development until 2030]: (2021). Available at: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/perevoterovere-našogo-svitu-paredok-dennyu-u-sferi-stalogo-development-until-2030>
3. Indykatory dlia Ukrainy. [Indicators for Ukraine] (2021). Available at: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>
4. Kuzyk, S.P. (2011). *Heohrafiia turyzmu*. [Geography of tourism]. Znannia. Kyiv. Ukraine.
5. Slovyk turystychnykh terminiv. Ofitsiyniy sait Vsesvitnoi turystychnoi orhanizatsii (UNWTO) [Dictionary of tourist terms. Official website of the World Tourism Organization (UNWTO)] (2021). Available at: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>
6. Gerasimenko, V. G. (2016). *Otsinka turystychno-rekreatsijnoho potentsialu rehionu*. [Assessment of the tourist and recreational potential of the region: monograph]. ONEU. Odesa. Ukraine.
7. Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku. [National economic strategy for the period until 2030]. Approved by the Resolution of the CMU dated March 3, 2021 no. 179. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>
8. Marynych, O.M., Tyshchenko, P.G. (2003). *Fizychna heohrafiia Ukrainy*. [Physical geography of Ukraine]. T-vo "Knowledge". Kiev. Ukraine.
9. Galchynskiy, A.S., Geets, V.M. (2004). *Stratehiia ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Ukrainy (2004-2015). Shliakhy ievropejs'koi intehtratsii*. [Strategy of economic and social development of Ukraine (2004-2015)». Ways of European integration]. IVC of the State Committee of the State of Ukraine. Kiev. Ukraine.
10. Ekolohichniy pasport Zakarpatskoi oblasti. [Environmental passport of Zakarpattia region] (2021). Available at: https://ecozakarpatt.gov.ua/wp-content/nd/2021_ecopassport.pdf
11. Boyko, E. O. and etc. (2021). «Environmental investments: status and prospects of implementation at the micro, meso, and macro levels». *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva. Serii: Ekonomichni nauky*. no 2. Vol. 3, pp. 40–49.
12. Irtysheva, I. and etc. (2021). «Mechanisms to Manage the Regional Socio-Economic Development and Efficiency of the Decentralization Processes». *International Conference on Human Interaction and Emerging Technologies*, pp. 694–701.
13. Irtischeva, I. O., Rogatina, L. P., Kramarenko, I. S., Andryushchenko, E.G. and Bilan V. V. (2020). «Investment infrastructure transformation is a key to economic security: national and regional aspects». *Ahrosvit*. no 12, pp. 27–33.

Стаття надійшла до редакції 12.01.2022 р.